

Sygn. akt VIII C 977/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 maja 2019 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi VIII Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SR Anna Bielecka-Gąszcz

Protokolant: sekr. sąd. Izabella Bors

po rozpoznaniu w dniu 26 kwietnia 2019 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w W.

przeciwko J. S.

z udziałem Prokuratora Prokuratury Rejonowej Ł. w Ł.

o zapłatę 6.641,46 zł

1. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 3.665,96 zł (trzy tysiące sześćset sześćdziesiąt pięć złotych i dziewięćdziesiąt sześć groszy) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 23 lutego 2017 roku do dnia 10 maja 2019 roku;
2. zasądzoną w punkcie 1 (pierwszym) kwotę rozkłada na 24 (dwadzieścia cztery) miesięczne raty, w tym:
 - a) 23 (dwadzieścia trzy) raty po 153 zł (sto pięćdziesiąt trzy złote) każda,
 - b) ostatnia dwudziesta czwarta rata w wysokości 146,96 zł (sto czterdzieści sześć złotych i dziewięćdziesiąt sześć groszy),płatne z góry do 10-go (dziesiątego) dnia każdego miesiąca, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat, ustalając termin płatności pierwszej raty do 10-go dnia pierwszego miesiąca po uprawomocnieniu się niniejszego orzeczenia;
3. oddala powództwo w pozostałym zakresie;
4. nie obciąża pozwanej obowiązkiem zwrotu kosztów procesu należnych stronie powodowej;
5. przyznaje i nakazuje wypłacić ze środków Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi na rzecz adwokata D. G. (1) kwotę 1.476 zł (jeden tysiąc czterysta siedemdziesiąt sześć złotych) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu.

Sygn. akt VIII C 977/17

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 23 lutego 2017 roku powód (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w W. wystąpił przeciwko pozwanej J. S. z powództwem o zapłatę kwoty 6.641,46 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, ponadto wniósł o zasądzenie zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powód podniósł, że pierwotny wierzyciel udzielił pozwanej pożyczki, którą pozwana zobowiązała się spłacić wraz ze wszystkimi kosztami, opłatami i odsetkami w 24 miesięcznych ratach w wysokości 415,30 każda. Pozwana nie dokonała całkowitej spłaty zobowiązania, na skutek czego w dniu 21 września 2016 roku umowa została wypowiedziana, a cała należna kwota wraz z odsetkami i kosztami stała się natychmiast wymagalna. Na dochodzoną kwotę składają się: kapitał – 3.388,31 zł, opłata przygotowawcza – 306,99 zł, opłata operacyjna/prowizyjna – 2.631,01 zł, odsetki umowne – 112,93 zł, odsetki karne – 30,73 zł, koszty windykacyjne – 37,50 zł oraz odsetki naliczone po wypowiedzeniu – 133,99 zł. Powód wyjaśnił ponadto, iż nabył wierzytelność wobec pozwanej na mocy umowy cesji.
(pozew k. 3-5)

W dniu 5 kwietnia 2017 roku referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Widzewa w Łodzi wydał w przedmiotowej sprawie nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym (VIII Nc 1398/17), którym zasądził od pozwanej na rzecz powoda dochodzoną wierzytelność wraz z kosztami procesu.

Nakaz ten pozwana zaskarżyła sprzeciwem w całości podnosząc, iż nie jest w stanie spłacić zadłużenia. Pozwana wniosła o rozłożenie należności na raty, o zwolnienie od kosztów sądowych oraz o nieobciążanie jej kosztami procesu.
(nakaz zapłaty k. 36, sprzeciw k. 39-40v.)

Postanowieniem z dnia 25 maja 2017 roku referendarz sądowy zwolnił pozwaną od kosztów sądowych w całości.

W odpowiedzi na sprzeciw powód podtrzymał pozew w całości oraz wyraził zgodę na spłatę przez pozwaną zadłużenia w ratach.

Na rozprawie w dniu 14 grudnia 2019 roku pełnomocnik powoda nie stawił się. Pozwana oświadczyła, że nie kwestionuje zadłużenia oraz wniosła o jego rozłożenie na raty. Na rozprawie stawił się ponadto prokurator, który przystąpił do procesu. **(postanowienie k. 51, odpowiedź na sprzeciw k. 53-53v., protokół rozprawy k. 61-62)**

W piśmie procesowym z dnia 10 kwietnia 2018 roku pozwana wniosła o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, który to wniosek został uwzględniony postanowieniem z dnia 11 kwietnia 2018 roku.

W piśmie procesowym z dnia 29 maja 2018 roku pełnomocnik pozwanej z urzędu podtrzymał wniosek o rozłożenie należności na raty, na okres 24 miesięcy. W uzupełnieniu dotychczasowych twierdzeń pozwanej zakwestionował legitymację czynną powoda, obciążenie pozwanej opłatami windykacyjnymi, podniósł ponadto, że postanowienia umowne przewidujące opłatę prowizyjną mają abuzywny charakter.

Replikując na powyższe powód podtrzymał pozew oraz ponownie oświadczył, iż wyraża zgodę na spłatę zadłużenia przez pozwaną w ratach.

Na rozprawie w dniu 26 kwietnia 2019 roku pełnomocnik pozwanej podtrzymał stanowisko w sprawie. Prokurator pozostawił powództwo do uznania Sądu. **(pismo procesowe k. 184, k. 195-195v., k. 197-197v., postanowienie k. 186, protokół rozprawy k. 229-229v.)**

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwana J. S. zawarła w dniu 25 września 2015 roku z (...) Sp. z o.o. Sp. j. we W. umowę pożyczki nr (...), zgodnie z treścią której, pierwotny wierzyciel udzielił pozwanej pożyczki w kwocie 9.300 zł, która została pozostawiona do dyspozycji pożyczkobiorcy w dwóch transzach: pierwsza transza w wysokości 5.000 zł podlegała wypłacie na rzecz pozwanej na wskazany przez nią rachunek bankowy, druga, w wysokości 4.300 zł, była przyznawana w terminie 14

dni od dnia zawarcia umowy z przeznaczeniem na opłacenie opłaty przygotowawczej – 450 zł oraz opłaty prowizyjnej – 3.850 zł. Opłata przygotowawcza była przy tym pobierana tytułem zwrotu kosztów związanych z przygotowaniem umowy i udzieleniem pożyczki i obejmowała czynności w postaci rozpatrzenia wniosku o pożyczkę, weryfikacji pożyczkobiorcy i zbadania zdolności kredytowej, podjęcia decyzji o udzieleniu pożyczki, przygotowania i wysłania umowy. Przyznaną kwotę wraz z odsetkami w wysokości 667,14 zł (7% w stosunku rocznym) pozwana zobowiązała się spłacić w 24 miesięcznych ratach w wysokości 415,30 zł każda w terminie do 23-go dnia każdego miesiąca, począwszy od dnia 23 października 2015 roku. Za okres opóźnienia w spłacie pożyczki pierwotny wierzyciel był uprawniony do naliczania odsetek karnych w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym. W razie opóźnienia w zapłacie dwóch pełnych rat pożyczkodawca miał prawo wypowiedzieć umowę z zachowaniem 30-dniowego terminu wypowiedzenia po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty zaległych rat w terminie 7 dni. **(umowa pożyczki k. 6-7v., informacja o kliencie k. 8, formularz informacyjny k. 9-10v., zapis rozmowy na płycie CD k. 29, okoliczności bezsporne)**

W dniu 11 września 2015 roku pierwotny wierzyciel zawarł z powodem umowę o przelew wierzytelności, której przedmiotem były m.in. wierzytelności z pożyczek zawieranych przez cedenta i dłużników od dnia 14 września 2015 roku, które stanowiąc będą przedmiot cyklicznych przelewów od tego dnia. Aneks nr (...) z dnia 18 września 2015 roku strony powyższej umowy potwierdziły fakt dokonania przelewu wierzytelności na rzecz powoda. Na mocy cyklicznego przelewu z dnia 5 października 2015 roku powód nabył wierzytelność wynikającą z umowy nr (...). Fakt sprzedaży wierzytelności wobec pozwanej cedent potwierdził w oświadczeniu o dokonaniu cesji praw sporządzonym tego samego dnia. **(umowa przelewu wierzytelności k. 15-16, aneks k. 16, oświadczenie o dokonaniu cesji praw k. 23, tygodniowe zestawienie przelanych wierzytelności k. 198-200)**

Pozwana J. S. nieterminowo spłacała zaciągnięte zobowiązanie. **(wykaz k. 13-14)**

Z uwagi na opóźnienie w zapłacie dwóch pełnych rat pożyczki powód pismem z dnia 21 września 2016 roku zawiadomił pozwaną o wypowiedzeniu umowy pożyczki. **(wypowiedzenie umowy k. 12-12v.)**

W czasie zawierania przedmiotowej umowy pożyczki J. S. była zdolna do świadomego i swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli. **(opinia sądowo-psychiatryczna k. 174-176v., uzupełniająca opinia sądowo-psychiatryczna k. 215-215v.)**

Do dnia wyrokowania pozwana nie spłaciła zadłużenia dochodzonego przedmiotowym powództwem. **(okoliczności bezsporne)**

Pozwana J. S. ma 48 lat. Mieszka wraz z synem. Utrzymuje się z renty chorobowej w wysokości 681 zł miesięcznie. Poza mieszkaniem obciążonym hipoteką nie posiada żadnego majątku, nie ma również żadnych oszczędności. Pozwana posiada znaczne zadłużenie wobec instytucji finansowych. **(oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania k. 46-49)**

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie znajdujących się w aktach sprawy dowodów z dokumentów, których prawdziwość i rzetelność sporządzenia nie budziła wątpliwości Sądu. Podstawę ustaleń faktycznych stanowiła również opinia sądowo-psychiatryczna wydana przez biegłego psychiatrę J. K.. Wydając opinię biegły oparł się na dokumentacji medycznej pozwanej oraz przeprowadzonym badaniu pozwanej, których zawartość oraz wyniki uwzględnił podczas opracowywania wniosków końcowych. W pisemnej opinii uzupełniającej biegły wypowiedział się w zakresie wywiedzionych przez pełnomocnika pozwanej zarzutów akcentując, że w 2015 roku u pozwanej nie występowały zaburzenia uznawane za znoszące zdolność do świadomego lub swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli. Po wydaniu uzupełniającej opinii strony nie zgłosiły do niej żadnych zarzutów.

Oceniając pisemną opinię biegłego psychiatry, Sąd nie znalazł podstaw do kwestionowania zawartych w jej treści wniosków, opinia ta była bowiem rzetelna, jasna oraz logiczna. Opinia biegłego odzwierciedla staranność i wnikliwość

w badaniu zleconego zagadnienia, wyjaśnia wszystkie istotne okoliczności, podaje przyczyny, które doprowadziły do przyjętej konkluzji, a równocześnie jest poparta głęboką wiedzą i wieloletnim doświadczeniem zawodowym biegłego.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne w części.

Rozważania w sprawie należy rozpocząć od oceny zgłoszonego przez stronę pozwaną zarzutu braku legitymacji czynnej powoda, który w ocenie Sądu okazał się niezasadny. Formułując przedmiotowy zarzut pełnomocnik pozwanej z urzędu podniósł, że umowa przelewu wierzytelności została zawarta w dniu 11 września 2015 roku, natomiast podstawę żądania powoda stanowi umowa pożyczki z dnia 25 września 2015 roku. Pełnomocnik ten zdaje się jednak nie zauważać, że umowa cesji dotyczyła nie tylko pożyczek już udzielonych przez cedenta, ale także umów pożyczek zawartych od dnia 14 września 2015 roku, z tytułu których należności miały stanowić przedmiot cyklicznych przelewów wierzytelności. W oparciu o właśnie taki przelew powód nabył wierzytelność względem pozwanej na co jednoznacznie wskazuje przedłożone do akt sprawy tygodniowe zestawienie przelanych wierzytelności, pod treścią którego osoba upoważniona do działania w imieniu cedenta złożyła swój podpis, jak również oświadczenie o dokonaniu cesji praw złożone przez pierwotnego wierzyciela w dniu 5 października 2015 roku (k. 23). W konsekwencji nie sposób uznać, aby fakt nabycia przedmiotowej wierzytelności przez powoda budził jakiegokolwiek wątpliwości.

W przedmiotowej sprawie niesporne były twierdzenia faktyczne powoda o tym, że pozwaną łączyła z pierwotnym wierzycielem umowa pożyczki nr (...), na mocy której pozwana otrzymała pożyczkę w kwocie 9.300 zł, którą wraz z odsetkami zobowiązała się spłacić w 24 ratach po 415,30 zł każda. Powód na potwierdzenie przedmiotowego stosunku zobowiązaniowego przedłożył umowę pożyczki wraz z zapisem rozmowy telefonicznej, na podstawie której umowa ta została sporządzona. W konsekwencji Sąd uznał, że powód wykazał swoje roszczenie co do zasady, przy czym pozwana nie kwestionowała związania umową pożyczki. W ocenie Sądu wątpliwości nie budziło ponadto, że pozwana nieterminowo spłacała zaciągnięte zobowiązanie, na co wskazuje wydruk z k. 13-14, w następstwie czego powód wypowiedział przedmiotową umowę. Jedynie na marginesie zauważenia wymaga, że pozwana zobowiązała się spłacić pożyczkę w ciągu 24 miesięcy, począwszy od 23 października 2015 roku, a więc niesporne w dniu wyrokowania całość zadłużenia z tego tytułu była w pełni wymagalna.

Wątpliwości nie budziło ponadto, że strona powodowa jest przedsiębiorcą zajmującym się prowadzeniem działalności gospodarczej m.in. w zakresie udzielania pożyczek gotówkowych, a strona pozwana, jako osoba fizyczna jest konsumentem. Dlatego też należało ustalić, czy postanowienia umowy z dnia 25 września 2015 roku były dla jej stron wiążące. Sąd bowiem może, a nawet powinien dokonywać oceny postanowień zawartych umów, a także postanowień samych wzorców umów, co do ich zgodności z prawem. Ocena ta może zostać dokonana również in concreto w toczącym się między przedsiębiorcą, a konsumentem sporze, którego przedmiotem są skutki prawne określone postanowieniami umowy. Umowy konsumenckie podlegają bowiem ocenie w świetle klauzuli generalnej z art. 385¹ §1 k.c. z wyłączeniem jedynie jednoznacznie sformułowanych postanowień określających główne świadczenia stron oraz tych postanowień, na których treść konsument miał rzeczywisty wpływ, co musi zostać wykazane przez proferenta (por. m.in. wyrok SA w Warszawie z dnia 15 czerwca 2007 roku, VI Ca 228/07, LEX).

Pierwsze co budzi wątpliwości na gruncie umowy stron to naliczenie przez pożyczkodawcę prowizji w wysokości 3.850 zł, która to kwota stanowi 77% kwoty udzielonej pożyczki. W ocenie Sądu postanowienia przedmiotowej umowy, w której zastrzeżono prowizję uznać należy za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego w rozumieniu art. 58 § 2 k.c., art. 353¹ k.c. i art. 5 k.c., stanowiące obejście przepisu art. 359 § 2¹ k.c. o odsetkach maksymalnych, a także za stanowiące niedozwolone klauzule umowne w myśl art. 385¹ § 1 k.c. W myśl bowiem tego ostatniego przepisu, postanowienia umowy zawartej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Dokonując analizy treści umowy Sąd ustalił, że pożyczkodawca podjął próbę obejścia przepisu art. 359 § 2¹ k.c. poprzez zastosowanie wynagrodzenia prowizyjnego, co znajduje odzwierciedlenie w znacznie

przekraczającej odsetki maksymalne rzeczywistej wysokości tegoż. Mając na względzie, że w niniejszym przypadku mamy do czynienia z obrotem konsumenckim, Sąd uznał, iż stosowany przez pierwotnego wierzyciela zabieg prowadzi do naruszenia interesów konsumenta. Zastrzeżenie takich prowizji, zmierzające do obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych jest niedopuszczalne (art. 359 § 2¹ k.c.), a zatem jako sprzeczne z ustawą – nieważne, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy (art. 58 § 1 k.c.). Wskazania wymaga, że w sprawie w ogóle nie wyjaśniono kryteriów, jakimi kierował się pożyczkodawca ustalając wysokość omawianej prowizji. O ile za niesporne uznać należy, że pożyczkodawca ma prawo pobierać wynagrodzenie z tytułu udzielenia pożyczki, to jednocześnie oczywistym pozostaje, iż wynagrodzenie to nie może być kształtowane w sposób dowolny. Wyjaśnić wreszcie należy, że nie jest rolą Sądu ustalanie, w jakiej wysokości pożyczkodawca był uprawniony naliczyć prowizję od udzielonej pozwanej pożyczki. To powód winien wykazać kryteria, jakimi kierował się pierwotny wierzyciel ustalając sporną opłatę i właściwie uzasadnić konieczność naliczenia wynagrodzenia w tej właśnie wysokości, której to powinności powód nie sprostał. W ocenie Sądu sporna prowizja stanowi źródło dodatkowego zarobku, pobieranego kosztem pożyczkobiorcy, który to zarobek nie znajduje w realiach zawieranych umów pożyczek żadnego uzasadnienia. W świetle powyższych rozważań Sąd uznał, że postanowienia umowy odnoszące się do prowizji nie wiążą pozwanej.

Odnosząc się natomiast do opłaty przygotowawczej naliczonej na gruncie umowy pożyczki Sąd uznał, iż postanowienia umowne ją przewidujące stanowią niedozwolone klauzule umowne w myśl art. 385¹ § 1 k.c., a ponadto powód nie wykazał (art. 6 k.c., art. 232 k.p.c.), aby czynności związane z przygotowaniem umowy pożyczki pociągały za sobą wydatek rzędu 450 zł (9% wartości kapitału pożyczki). Skoro opłata przygotowawcza była pobierana za czynności faktyczne związane z rozpatrzeniem wniosku, przygotowaniem oraz zawarciem umowy i udzieleniem pożyczki, należało w sprawie udowodnić, fakt dokonania tych czynności oraz ich koszt. W świetle zasad doświadczenia życiowego trudno przy tym przyjąć, aby samo przygotowanie dla pozwanej umowy pożyczki wymagało poniesienia kosztów w kwocie aż 450 zł, zwłaszcza, jeśli uwzględnia się okoliczność, że przedłożona do akt umowa ma charakter szablonowy, a jedynymi zmiennymi w umowie są w istocie kwota udzielanej pożyczki i okres zobowiązania. Godzi się w tym miejscu przypomnieć, że umowa przewidywała osobną opłatę z tytułu prowizji, a zatem opłata przygotowawcza winna być pobrana wyłącznie za czynności techniczne związane z udzieleniem pożyczki pozwanej.

W ocenie Sądu na oddalenie zasługiwało również żądanie powoda w zakresie kosztów windykacji. Okoliczności niniejszej sprawy wskazują bowiem, że pozwana, jako konsument, nie miała rzeczywistego wpływu na treść postanowień umownych w odniesieniu do zastrzeżonych należności za czynności pożyczkodawcy o charakterze windykacyjnym, pobieranych z tytułu nieterminowego dokonywania spłaty pożyczki. Postanowienia, o których mowa, nie były z pozwaną, jako konsumentem, indywidualnie uzgadniane, powód posługiwał się wzorcem umowy w omawianym zakresie, a niewątpliwie kształtują one obowiązki pozwanej w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy konsumenta. Należy zatem uznać, że postanowienia te nie wiążą pozwanej, gdyż w tym zakresie spełnione są przesłanki z art. 385¹ § 1 k.c. Podkreślenia wymaga, że zastosowane wyliczenie przewidziane w tabeli opłat i prowizji jest bardzo sztywne (k. 11) i nie uwzględnia indywidualnych okoliczności sprawy/danego przypadku. Oznaczona w nim wysokość opłat, uwzględniając wysokość kosztów tego rodzaju usług stosowanych przez firmy je świadczące, jest niewątpliwie znacznie zawyżona i nie znajduje żadnego uzasadnienia. W tym miejscu podkreślić również należy, że zgodnie z wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zapadłym w sprawie o sygn. akt XVII AmC 624/09, za niedozwolone i zakazane do wykorzystywania w obrocie z konsumentami zostały uznane postanowienia wzorców umownych nakładających na kredytobiorcę obowiązki w postaci konieczności poniesienia kosztów związanych z monitorowaniem kredytobiorcy, w przypadku niewykonania zobowiązań wynikających z umowy – a dotyczyło to kosztów telefonicznych upomnień, korespondencji kierowanej do kredytobiorcy związanej z nieterminową spłatą kredytu w postaci zawiadomień, upomnień itp., wyjazdu interwencyjnego do kredytobiorcy. Analogicznie orzekł Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 9 października 2006 roku w sprawie o sygn. akt XVII AmC 101/05. Wskazać wreszcie należy, że powód winien udowodnić (art. 6 k.c., art. 232 k.p.c.), że w ogóle poniósł koszty windykacji w kwocie 37,50 zł, której to powinności nie sprostał.

Wyjaśnienia w tym miejscu wymaga, że wprawdzie sporne opłaty zostały ustalone umową stron, to jednakże pamiętać należy, że swoboda umów nie pozostaje całkowicie dowolna i podlega pewnym ograniczeniom. I tak, w myśl art. 353¹ k.c. treść lub cel stosunku prawnego ułożonego przez strony nie może sprzeciwiać się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Tymczasem zapisy umowy odnoszące się do kosztów ubezpieczenia oraz kosztów windykacji są sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i kształtują obowiązki drugiej strony umowy (pożyczkobiorcy – pozwanej) w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, albowiem określone przez pierwotnego wierzyciela, a następnie przez powoda, opłaty nie mają jakiegokolwiek uzasadnienia. W tym miejscu wypada przypomnieć, że w judykaturze uznaje się, że pod pojęciem działania wbrew dobrym obyczajom - przy kształtowaniu treści stosunku zobowiązaniowego - kryje się wprowadzanie do umowy klauzul, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku, natomiast przez rażące naruszenie interesów konsumenta rozumie się nieusprawiedliwioną dysproporcję - na niekorzyść konsumenta - praw i obowiązków stron, wynikających z umowy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 lipca 2005 roku, I CK 832/04, Biul. SN 2005/11/ 13 oraz z dnia 3 lutego 2006 roku, I CK 297/05, Biul. SN 2006/5-6/12). Dokonując oceny rzetelności określonego postanowienia umowy konsumenckiej należy zawsze rozważyć indywidualnie rozkład obciążeń, kosztów i ryzyka, jaki wiąże się z przyjętymi rozwiązaniami oraz zbadać jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta w sytuacji, w której postanowienie to nie zostałoby zastrzeżone, pamiętając jednocześnie podczas dokonywania kontroli o tym, że każdorazowo istotny jest charakter stosunku prawnego regulowanego umową, który w konkretnej sytuacji może usprawiedliwiać zastosowaną konstrukcję i odejście do typowych reguł wyznaczonych przepisami dyspozytywnymi.

Reasumując Sąd doszedł do przekonania, że mimo, iż strony łączył stosunek zobowiązaniowy o charakterze dobrowolnym, to jednak niedopuszczalną jest sytuacja, kiedy jedna ze stron wykorzystując swoją pozycję profesjonalisty, kształtuje wzorzec umowny w taki sposób, że wprowadza do niego konstrukcję prawną, która prowadzi do pokrzywdzenia jednej ze stron stosunku prawnego, w tym wypadku konsumenta. W szczególności nie może mieć miejsca przypadek, w którym konsument zostaje obciążony nadmierną, a wręcz nawet rażąco wygórowaną prowizją oraz opłatą przygotowawczą, które w istocie zostały mu z góry narzucone i wycenione nieadekwatnie do płynących z nich dla konsumenta korzyści. W niniejszej sprawie pożyczkodawca arbitralnie i całkowicie dowolnie narzucił pozwanej omówione wyżej opłaty, które nie znajdują żadnego racjonalnego uzasadnienia, kierując się w tej sferze wyłącznie własnym partykularnym interesem. Tego typu praktyki polegające na czerpaniu dodatkowych profitów zasługują na szczególne potępienie, zwłaszcza, gdy sięgają po nie podmioty działające na rynku finansowym.

W konsekwencji powyższych rozważań Sąd uznał, iż na uwzględnienie zasługiwały dochodzone przez powoda kwoty z tytułu niespłaconego kapitału – 3.388,31 zł oraz odsetek – 277,65 zł. Przypomnienia wymaga w tym miejscu, że zgodnie ze stanowiskiem judykatury kodeksowa definicja pożyczki wskazuje, że świadczeniem dającego pożyczkę jest przeniesienie na własność biorącego pożyczkę określonej ilości pieniędzy albo rzeczy oznaczonych co do gatunku i wykonanie tego świadczenia dający pożyczkę powinien udowodnić w procesie cywilnym. Dopiero wówczas zasadne staje się oczekiwanie od biorącego pożyczkę, że udowodni on spełnienie swego świadczenia umownego tj. zwrot pożyczki (por. wyrok SA we Wrocławiu z dnia 17 kwietnia 2012 r., I ACa 285/12, LEX nr 1162845). Innymi słowy pozwany, od którego powód domaga się zwrotu pożyczki nie musi wykazywać zwrotu pożyczki, dopóty powód nie wykaże, że pożyczki udzielił. Skoro więc w niniejszej sprawie powód wykazał ponad wszelką wątpliwość fakt udzielenia pożyczki pozwanej, to pozwaną obciążała powinność udowodnienia, że spłaciła zaciągnięte zobowiązanie w zakresie większym, aniżeli oznaczonym w pozwie, jeśli z faktu takiego chciała wywodzić korzystne dla siebie skutki prawne (art. 6 k.c., art. 232 k.p.c.), czemu jednak pozwana nawet nie starała się sprostać.

Na wypadek uwzględnienia roszczenia powoda strona pozwana wniosła o jego rozłożenie na 24 raty.

Zgodnie z przepisem art. 320 k.p.c., w szczególnie uzasadnionych wypadkach Sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie. Przepis ten daje Sądowi możliwość orzekania o sposobie spełnienia świadczenia w sposób bardziej dogodny dla zobowiązanego, aniżeli wynikałoby to z regulacji prawa materialnego. Uprawnienie do rozłożenia zasądzanego świadczenia na raty przysługuje Sądowi w szczególnie uzasadnionych wypadkach, a więc w sytuacjach, w których ze względu na stan majątkowy, rodzinny czy zdrowotny spełnienie zasądzanego świadczenia byłoby dla

pozwanego niemożliwe do wykonania lub w każdym razie bardzo utrudnione i narażałoby go na niepowetowane szkody. Trudności w spełnieniu świadczenia mogą być obiektywne bądź subiektywne - spowodowane działaniem samego dłużnika. Należy podkreślić, że rozłożenie na raty należności nie eliminuje konieczności uwzględnienia żądania powoda zasądzenia na jego rzecz odsetek za okres do dnia wydania wyroku zasądającego świadczenie, powoduje natomiast, że nie przysługują mu odsetki od świadczeń ratalnych za okres pomiędzy wydaniem wyroku a datą płatności poszczególnych rat (por. uchwała składu 7 Sędziów Sądu Najwyższego z 22 września 1970 roku, III PZP 11/70, OSNCP 1971/4/61, a także L. Stecki: Glosa do uchwały z 22 września 1970 roku, III PZP 11/70, OSPiKA 1971/11/202; por. też W. Siedlecki, w: Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz, t. I, Warszawa 1975, s. 504). Sąd też odsetki ustawowe za opóźnienie Sąd zasądził wyłącznie za okres od dnia 23 lutego 2017 roku do dnia 10 maja 2019 roku, tj. do dnia wydania wyroku, nie zaś do dnia zapłaty.

W ocenie Sądu w stosunku do pozwanej zachodzi taki szczególny przypadek, o którym mowa w przepisie art. 320 k.p.c. Z jednej strony należy wskazać, że ryzyko wystąpienia okoliczności uniemożliwiających lub utrudniających wykonanie zobowiązań umownych – spłatę zadłużenia z tytułu umowy pożyczki – obciąża pozwaną, z drugiej jednak strony należy mieć na względzie fakt, że pozwana J. S. znajduje się w trudnej sytuacji materialnej. Pozwana utrzymuje się ze świadczenia rentowego w niewielkiej wysokości, a jednocześnie posiada znaczne zadłużenie wobec kilku instytucji finansowych. Korzystając z uprawnienia wynikającego z art. 320 k.p.c., Sąd miał na celu także uchronienie pozwanej od postępowania egzekucyjnego oraz naliczania dalszych odsetek. Biorąc powyższe pod uwagę stwierdzić należy, iż jednorazowe spełnienie zasądzanego świadczenia byłoby dla pozwanego bardzo utrudnione, o ile w ogóle byłoby możliwe. Jednocześnie powód nie tylko nie oponował wobec wniosku pozwanej o rozłożenie świadczenia na raty, ale wprost wyraził zgodę (pismo procesowe powoda k. 53-53v., k. 197-197v.) na taką formę spłaty zadłużenia, w tym na liczbę rat oznaczoną przez pełnomocnika pozwanej z urzędu.

Rozkładając zasądzone świadczenie na raty, Sąd określił dokładnie wysokość tychże rat i termin ich zapłaty. Zasądzone świadczenie zostało rozłożone na 24 miesięcznych rat, w tym pierwsze 23 raty po 153 zł każda rata, zaś ostatnia 24-ta rata w wysokości 146,96 zł, uznając że w tej wysokości J. S. będzie w stanie spłacać zadłużenie i zachowana zostanie funkcja przepisu art. 320 k.p.c.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 3.665,96zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 23 lutego 2017 roku do dnia 10 maja 2019 roku (do dnia wyrokowania – w związku z rozłożeniem zasądzanego świadczenia na raty), oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

Podkreślić przy tym należy, że strona powodowa miała prawo, oprócz żądania należności głównej, żądać za czas opóźnienia odsetek w umówionej wysokości, jako że przepis art. 481 k.c. obciąża dłużnika obowiązkiem zapłaty odsetek bez względu na przyczyny uchybienia terminu płatności sumy głównej. Sam fakt opóźnienia przesądza, że wierzycielowi należą się odsetki. Dłużnik jest zobowiązany uiścić je, choćby nie dopuścił się zwłoki w rozumieniu art. 476 k.c., a zatem nawet w przypadku, gdy opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności i choćby wierzyciel nie doznał szkody. Odpowiedzialność dłużnika za ustawowe odsetki w terminie płatności ma zatem charakter obiektywny. Do jej powstania jedynym warunkiem niezbędnym jest powstanie opóźnienia w terminie płatności. Zgodnie z treścią § 2 art. 481 k.c. jeżeli strony nie umówiły się co do wysokości odsetek z tytułu opóźnienia lub też wysokość ta nie wynika ze szczególnego przepisu, to wówczas wierzycielowi należą się odsetki ustawowe za opóźnienie.

Zasądzona kwota została rozłożona na 24 miesięczne raty, płatne z góry 10-go dnia każdego miesiąca z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat, a termin płatności pierwszej raty Sąd ustalił na dzień 10-ty dzień pierwszego miesiąca po uprawomocnieniu się wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., mając na uwadze szczególnie trudną sytuację życiową pozwanej, która, zdaniem Sądu, oceniana przez pryzmat zasad współzycia społecznego, uzasadnia odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Zgodnie z treścią wskazanego

przepisu, w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Sposób skorzystania z art. 102 k.p.c. jest przy tym suwerennym uprawnieniem sądu orzekającego i od oceny tegoż sądu należy przesądzenie, że taki szczególnie uzasadniony wypadek nastąpił w rozpoznawanej sprawie oraz usprawiedliwia odstępnie od obowiązku ponoszenia kosztów procesu (por. m.in. postanowienie SN z dnia 25.03.2011 r., IV CZ 136/10, LEX nr 785545; postanowienie SN z dnia 19.01.2012 r., IV CZ 118/11, LEX nr 1169157; postanowienie SN z dnia 26.01.2012 r., III CZ 10/12, OSNC 2012/7-8/98; postanowienie SN z dnia 9.02.2012 r., III CZ 2/12, LEX nr 1162689). W ocenie Sądu taki właśnie szczególny wypadek zachodzi w stosunku do pozwanej ze względów, o których mowa wyżej, a które przesądziły o rozłożeniu zasądzonego świadczenia na raty. Analiza sytuacji życiowej i majątkowej J. S. doprowadziła Sąd orzekający w sprawie do przekonania, że pozwana nie posiada wystarczających środków na pokrycie kosztów procesu, które zgodnie z ogólną zasadą odpowiedzialności stron za wynik sprawy winna ponieść, jako przegrywająca proces w całości.

O nieopłaconych kosztach pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu Sąd orzekł w oparciu o § 8 pkt 4 w zw. z § 4 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (t.j. Dz.U. 2019, poz. 18), przyznając i nakazując wypłacić ze środków Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa na rzecz adwokata D. G. (2) kwotę 1.476 zł, w tym kwotę 276 zł podatku VAT.